

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. vasario 5 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski, Gedimino Sagačio ir Antano Simiško (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), teismo posėdyje kasacinio rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo E. D. ir atsakovės viešosios įstaigos „Lazdijų ligoninė“ kasacinius skundus dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 28 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo E. D. ieškinį atsakovei viešajai įstaigai „Lazdijų ligoninė“ dėl darbo ginčo dėl teisės ir atsakovės viešosios įstaigos „Lazdijų ligoninė“ priešieškinį ieškoviui E. D. dėl darbo sutarties pripažinimo negaliojančia, trečiasis asmuo K. M.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių įstaigos vadovo pareigas laikinai einančio asmens, kurio paskyrimas į pareigas vėliau pripažintas neteisėtu, sudarytos darbo sutarties su darbuotoju (ne)galiojimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas E. D. prašė pripažinti jo atleidimą iš darbo neteisėtu ir priteisti vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką, priteisti iš atsakovės VšĮ „Lazdijų ligoninė“ nesumokėtas darbo šmokas, vidutinį darbo užmokestį už užleistą laiką, kai uždeklama atsiskaityti ne dėl darbuotojo kaltės.
3. Ieškovas nurodė, kad nuo 2018 m. gruodžio 13 d. 0,5 etato darbo VšĮ „Lazdijų ligoninė“, 2019 m. balandžio 12 d. su tuo metu direktoriaus pareigas ėjusiu trečiuoju asmeniu K. M. susitarė, kad bus išleistas kasmetinių atostogų nuo 2019 m. balandžio 23 d. iki gegužės 3 d. – prašyme įrašyta rezoliucija „įsakymui“. 2019 m. gegužės 7 d. ieškovas po ligos grįžsio VšĮ „Lazdijų ligoninė“ direktoriaus buvo atleistas iš darbo dėl šūkštus darbo drausmės pažeidimo, jam net nesuteiktas realios galimybės pateikti pasiūskinią dėl nebuvimo darbe aplinkybių. Ieškovas pažymėjo, kad jis darbe nebuvo, nes buvo įsikinkęs, jog yra išleistas atostogų.
4. Atsakovė VšĮ „Lazdijų ligoninė“ priešieškinį prašė pripažinti negaliojančia 2018 m. gruodžio 13 d. darbo sutartį, sudarytą VšĮ „Lazdijų ligoninė“, atstovaujamos įgaliojimų neturinčio trečiojo asmens K. M., ir ieškovo.
5. Atsakovė nurodė, kad darbo sutartis su ieškovu buvo nutraukta dėl šūkštus darbo pareigų pažeidimo, t. y. dėl to, kad jis neatyko į darbą nuo 2019 m. balandžio 17 d. iki gegužės 7 d., taip pat neatsakė į 2019 m. balandžio 17 d. balandžio 23 d. jam siųstus elektroninius laiskus. Ligoninės direktoriui V. Š. 2019 m. balandžio 17 d. po ligos sugrįžęs į darbą ieškovas darbe nepasirodė. VšĮ „Lazdijų ligoninė“ direktorius tik 2019 m. balandžio 23 d. gavo ieškovo 2019 m. balandžio 12 d. prašymą išleisti jį kasmetinių atostogų, tačiau toks įsakymas nebuvo direktoriaus pasirašytas, nes ieškovas dar nebuvo įgijęs teisės į tokios trukmės atostogas pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – ir [DK](#)) 128 straipsnio 2 dalį. Ieškoviui 2019 m. balandžio 23 d. registruoti ir elektroniniu paštu buvo išsiųstas atsakymas, kad jo prašymas dėl atostogų suteikimo netenkinamas.
6. Alytaus apylinkės teismas 2019 m. liepos 3 d. sprendimu patenkino Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovės Alytaus apskrityje skundą ir panaikino Lazdijų rajono savivaldybės mero 2018 m. lapkričio 19 d. potvarkį dėl K. M. paskyrimo pavaduoti VšĮ „Lazdijų ligoninė“ direktoriui V. Š. jo ligos laikotarpiu. Įsiteisėjus šiam teismo sprendimui, atsakovė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 2.136 straipsnio 1 dalies, 2.133 straipsnio 6 dalies pagrindu, taip pat remdamasi bendrojo teisės principu, jog iš neteisės teisė neatsiranda, įgijo teisę reikalauti, kad 2018 m. gruodžio 13 d. darbo sutartis su ieškovu, sudaryta neteisėtai veikusio vadovo K. M., būtų pripažinta negaliojančia nuo jos sudarymo momento. Atsakovė nuo pat direktoriaus V. Š. sugrįžimo į darbą aiškino darbo santykių su ieškovu pagrįstumą, niekada nepripažino ginčo darbo sutarties.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

7. Alytaus apylinkės teismas 2020 m. sausio 7 d. sprendimu ieškinį tenkino visiškai: pripažino ieškovo atleidimą iš darbo neteisėtu, darbo sutartį laikė nutraukta nuo sprendimo įsiteisėjimo dienos; priteisė ieškoviui iš atsakovės 13 487,89 Eur vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos (2019 m. gegužės 7 d.) iki teismo sprendimo priėmimo dienos (2020 m. sausio 7 d.) bei po 79,81 Eur už kiekvieną paskesnę darbo dieną, taikant penkių darbo dienų savaitės grafiką, iki teismo sprendimo įvykdymo dienos, bet ne ilgiau kaip už vienerius metus; priteisė ieškoviui iš atsakovės 332,87 Eur kompensaciją už neteisėtą atleidimą iš darbo, 79,81 Eur darbo užmokesčio už 2019 m. balandžio 17 d.; atsakovės priešieškinį atmetė.
8. Teismas nustatė, kad:
 - 8.1. atsakovės VšĮ „Lazdijų ligoninė“ direktoriui V. Š. tapus nedarbingam dėl ligos, Lazdijų rajono savivaldybės meras 2018 m. lapkričio 19 d. potvarkiu pavedė trečiajam asmeniui K. M. pavaduoti direktorių, iki šis sugrįž į darbą;
 - 8.2. šio pavdavimo metu K. M. 2018 m. gruodžio 13 d. darbo sutartimi priėmė į darbą ieškovą direktoriaus patarėju 0,5 etato;
 - 8.3. 2019 m. balandžio 12 d. ieškovas pateikė prašymą jį išleisti atostogų nuo 2019 m. balandžio 23 d. iki gegužės 3 d., trečiasis asmuo K. M. žodžiu patvirtino, kad jį išleidžia atostogų, užrašė vizą „įsakymui“, ieškovas išvyko atostogų nesulaukęs įsakymo;
 - 8.4. VšĮ „Lazdijų ligoninė“ Darbo ir poilsio laiko grafikų rengimo, darbo laiko apskaitos žinaraščių pildymo ir atostogų suteikimo tvarkos 31 punkte nurodyta, kad darbuotojai neplaninių atostogų išleidžiami įsakymu, liudytojos (atsakovės personalo inspektore ir sekretore) patvirtino, kad išleidžiami atostogų darbuotojai nebuvo supažindinami su įsakymais, tiesioginio vadovo leidimas atostogoms, direktoriaus viza buvo pakankami darbuotojui spręsti, kad jis yra išleistas atostogų, dažnai darbuotojai buvo išleidžiami nesulaukę atostogų;
 - 8.5. 2019 m. balandžio 17 d., grįžęs direktoriui V. Š., atsisakytą ieškoviui suteikti atostogas; elektroniniu paštu jo paprašyta pateikti darbų ataskaitą;
 - 8.6. 2019 m. balandžio 19 d. ir 30 d. atsakovė pareikalavo iš ieškovo pateikti paaiškinimus dėl nebuvimo darbe 2019 m. balandžio 17–26 d.; abi siuntos įteiktos ieškoviui darbo sutartyje nurodytos gyvenamosios vietos adresu 2019 m. gegužės 8 d.;
 - 8.7. 2019 m. balandžio 23 d. 16.25 val. atsakovė išsiuntė ieškoviui elektroniniu paštu atsakymą, kad jo prašymo dėl atostogų suteikimo netenkina;
 - 8.8. atsakovė konstatavo, kad ieškovas 2019 m. balandžio 17 d. – gegužės 7 d. neatyko į darbą, taip padarė šūkštų darbo pareigų pažeidimą, todėl 2019 m. gegužės 7 d. atleido ieškovą iš darbo ([DK](#) 58 straipsnio 2 dalies 1 punktą);
 - 8.9. 2019 m. gegužės 8 d. ieškovas pateikė atsakovės direktoriui V. Š. paaiškinimą dėl veiklos ataskaitų, nurodymas, kad, vadovaudamasis direktoriaus patarėjo pareigybes aprašo 8.10 punktu, veiklos ataskaitas teikė kiekvieno mėnesio dešimtą dieną direktoriui, paaiškinimą dėl neatykimo į darbą; nurodymas, kad 2019 m. balandžio 17 d. darbo nuotoliniu būdu, balandžio 18, 19 d. jam buvo ne darbo dienos, o balandžio 23–26 d. buvo kasmetinės atostogos;
 - 8.10. 2019 m. liepos 3 d. Alytaus apylinkės teismo sprendimu panaikintas Lazdijų rajono savivaldybės mero 2018 m. lapkričio 19 d. potvarkis dėl trečiojo asmens paskyrimo pavaduoti direktorių V. Š.
 - 8.11. Alytaus darbo ginčų komisija 2019 m. rugpjūčio 7 d. sprendimu atmetė ieškovo prašymą pripažinti jo atleidimą iš darbo neteisėtu, išieškoti kompensaciją už priverstinės pravaikštos laikotarpį ir 63,73 Eur neįsmokėto darbo užmokesčio.
9. Teismas konstatavo, kad pagal ieškovo darbo grafikus 2019 m. balandžio 18, 19, 23–25, 30 d. ieškoviui buvo ne darbo dienos, balandžio 20–22, 27–28 d. buvo poilsio dienos, todėl nėra jokio pagrindo šioms dienomis pripažinti pravaikstas. Grafikas patvirtina, kad 2019 m. gegužės mėnesį pirmą ieškovo darbo dieną turėjo būti gegužės 9 d., todėl nėra pagrindo spręsti, kad jis iki gegužės 7 d. padarė pravaikštą ar neatliko darbinį funkcijų. 2019 m. balandžio 17, 26 ir 29 d. ieškovas turėjo dirbti nuotoliniu būdu, t. y. ne įstaigoje, todėl jis neprivalėjo atvykti į darbo vietą, taigi nėra teisinio pagrindo konstatuoti, kad jis padarė pravaikštą.
10. Įstaigoje nuotoliniu darbo tvarka, atsisakymu už atliktą darbą tvarka nenustatyta. Byloje nenustatyta, kad nuo 2019 m. balandžio 17 d. iki gegužės 7 d. ieškoviui darbdavys būtų pateikęs konkrečius nurodymus, pavardimus dėl darbinio funkcijų, kurių jis būtų nevykdyęs, todėl teismas nenustatė pagrindo spręsti, kad ieškovas 2019 m. balandžio 17 d. darbinį funkcijų nevykdymo (darbinio funkcijų nevykdymo 2019 m. balandžio 26, 29 d.). Atsakovė neįrodė, kad ieškovas 2019 m. balandžio 26, 29 d. nevykdydamas darbinio funkcijų nuotoliniu būdu padarė darbo drausmės pažeidimą, o juolab šūkštų, todėl atsakovės sprendimą nutraukti darbo sutartį [DK](#) 58 straipsnio 2 dalies 1 punkto pagrindu teismas pripažino neteisėtu.
12. Atsakovės teiginys, kad ieškovas žinojo apie V. Š. sugrįžimą į prašymą dėl atostogų surašė tik 2019 m. balandžio 17 d., vengdamas pasirodyti darbe, grafikus susidarė pats vėliau, teismas laikė nepagrįstomis prielaidomis. Šių prielaidų nepatvirtina aplinkybės, kad atsakovės personalo inspektore yra tuometinio mero, kuris paskyrė trečiajį asmenį vykdyti direktoriaus pareigas, pusseserė, o trečiasis asmuo į darbą priėmė pažįstamą – ieškovą. Vien aplinkybė, kad atostogų metu ilgesnį laiką netikrinamas elektroninis darbu skaitas paštas, savaime neleidžia spręsti, kad ieškovas elgėsi neprotiškai. Teismas nenustatė pagrindo pripažinti, kad ieškovas žinojo apie tai, jog jis nėra išleistas atostogų, ir tyčia neatliko tamybinių pareigų.
13. Teismas konstatavo, kad tokie darbdavio veiksmai, kai jis neužikrina įstatymų ir vietinių norminių teisė aktų vykdymo (nenustato nuotolinio darbo ir atsiskaitymo už jį tvarkos, neužikrina darbuotojų darbo grafikų buvimą), kai atostogų suteikimo tvarką darbuotojams taiko selektyviai, terminas paaiškinimui pateikti nustatomas tik formaliai, kai aplinkybės leidžia pagrįstai spręsti, kad toks terminas yra nerealaus, reiškia, kad darbdavys (nesvarbu, kuriam vadovui vadovaujant) pažeidžia [DK](#) 24 straipsnyje įtvirtintą pareigą veikti sąžiningai, bendradarbiauti, nepiktinaudžiauti teise, savo teises ir pareigas įgyvendinti taip, kad kita šalis galėtų apginti savo teises, patirdama mažesniai laiko ir kitų sąnaudų, siekti bendros darbdavio ir darbuotojo gerovės, darbo santykių darnaus vystymosi ir kitos darbo sutarties šalies teisėtų interesų gynimo ir tai negali sukelti neigiamų pasekmių darbuotojui.
14. Net ir sutikęs su atsakovės argumentais, kad ieškovas neatliko reikalavimų, būtinų dirbti šiuo darbu, kad buvo priimtas be konkurso, o dėl to, kad jį siejo draugiški ryšiai su trečiuoju asmeniu, o jį – su tuometiniu meru, kad šios pareigybes būtinumas įstaigai svarstyti, teismas nenustatė pagrindo pripažinti darbo sutarties nutraukimą su ieškovu teisėtu.
15. Iš VšĮ „Lazdijų ligoninė“ įstatų 39.1 punkto matyti, kad direktorius organizuoja įstaigos veiklą ir veikia jos vardu santykiuose su kitais asmenimis. Tai reiškia, kad tarp įstaigos direktoriaus ir įstaigos neatsiranda atstovavimo teisiniai santykiai, todėl šios teisės normos ir priešieškinėje nurodyta kasacinio teismo praktika negali būti taikomos ginčo darbo sutarčiai.
16. Alytaus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimas dėl Lazdijų rajono savivaldybės mero potvarkio panaikinimo įsiteisėjo 2019 m. rugpjūčio 3 d., darbo sutartis su ieškovu sudaryta 2018 m. gruodžio 13 d., t. y. tuomet, kai potvarkis galiojo ir trečiasis asmuo turėjo teisę veikti VšĮ „Lazdijų ligoninė“ vardu. Byloje nustatyta ir tai, kad ieškovas darbo patarėju, atliko jam pavestas pareigas, tai patvirtina jo teiktos ataskaitos, protokolai, kelionės lapai, kiti mokoje jam mokoje jį sulęgta darbo užmokesčiai, todėl restitucija negalima ir tai kartu reiškia, jog darbo sutartis negali būti pripažinta negaliojančia nuo jos sudarymo dienos, įpareigojant šalį grąžinti visą, ką jos yra gavusios vykdydamos sutartį, įskaitant ir darbuotojo gautą darbo užmokesčį. Dėl to teismas atmetė priešieškinį.
17. Teismas ieškoviui priteisė 13 487,89 Eur (79,81 Eur × 169 darbo dienos) vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo iki teismo sprendimo priėmimo, taip pat po 79,81 Eur už kiekvieną darbo dieną, taikant penkių darbo dienų savaitės grafiką, iki teismo sprendimo įvykdymo dienos, bet ne ilgiau kaip už vienerius metus. Remdamasis [DK](#) 218 straipsnio 4 dalimi, priteisė ir 332,87 Eur kompensaciją, proporcingą darbo santykių trukmei (4 mėn. 23 d.).
18. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi atsakovės apeliacinį skundą, 2020 m. balandžio 28 d. nutartimi pirmosios instancijos teismo sprendimą pakeitė: ieškinį ir priešieškinį tenkino iš dalies – pripažino ieškovo atleidimą iš darbo neteisėtu, pripažino darbo sutartį negaliojančia, laikė ją nutraukta pagal [DK](#) 60 straipsnio 1 dalies 7 punktą nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d.; priteisė ieškoviui iš atsakovės 79,81 Eur darbo užmokesčio už balandžio 17 d., 5028,03 Eur darbo užmokesčio už priverstinę pravaikštą ir 838 Eur išieškos šmokas; kitą dalį ieškimo ir priešieškinio atmetė.
19. Apeliacinės instancijos teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad Lazdijų rajono savivaldybės potvarkio panaikinimas reiškia, jog atsakovės direktoriaus pareigas ėjęs trečiasis asmuo neturėjo teisės eiti šių pareigų ir neturėjo įgaliojimų sudaryti darbo sutarties su ieškovu. Darbo sutartis, sudaryta įgaliojimų neturėjusio atstovo ir kai atstovaujantis tokiai sutarčiai vėliau nepitaria, negali būti laikoma galiojančiu sandoriu. Teisėjų kolegija rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo

Teismo 2017 m. birželio 7 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-233-701/2017 pateiktais išaiškinimais dėl darbo sutarties pripažinimo negaliojančia [CK 1.92](#) straipsnyje įtvirtintu sandorių negaliojimo pagrindu.

20. [DK 60](#) straipsnio 1 dalies 7 punktą nustato, kad darbo sutartis privalo būti nutraukta be įspėjimo, kai ji prieštarauja įstatymams ir šių prieštaravimų negalima pašalinti, o darbuotojas nesutinka arba negali būti perkeltas į kitą toje darbovietėje esančią laisvą darbo vietą. Byloje nustatyta, kad ieškovas neturi išsilavinimo, kuris yra nustatytas direktoriaus patarėjo pareigybėse aprašyme (teisinio, medicininio ar vadovų), taip pat ieškovas nurodė, kad nepažįdama būti gražintas į darbą VŠĮ „Lazdijų ligoninė“. Teisėjų kolegija padarė išvadą, kad, įsisteijus Alytaus apylinkės teismo sprendimui, darbo sutartis su ieškovu tapo prieštaraujanti įstatymui ir tų prieštaravimų nėra galimybės pašalinti dėl darbuotojo neatitikties nustatytam pareigybė aprašymui, todėl darbo sutartis turėjo būti pripažinta negaliojančia nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d. pagal [DK 60](#) straipsnio 1 dalies 7 punktą. Atsižvelgdama į aplinkybes dėl ginčijamos darbo sutarties vykdymo, sutarties turinį, kolegija nusprendė, kad darbo sutartis turi būti pripažinta negaliojančia nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d. ([CK 1.95](#) straipsnio 2 dalis).
21. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad atsakovės teiginiai dėl ieškovo, trečiojo asmens ir buvusio rajono mero ryšių, ieškovo darbų nereikšmingumo nėra pagrįsti jokiais leistiniais įrodymais (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (toliau – ir [CPK](#)) 177 straipsnis). Atsakovė nenuginčijo ieškovo atlikto darbų fakto. Vertinama darbo sutarties, nors ir neteisėtos, vykdymo aplinkybės, kolegija atsižvelgė į bendruosius [DK](#) principus, vienas kurių yra teisingas darbo apmokėjimas, darbo santykių stabilumas ([DK 2](#) straipsnio 1 dalies 6, 8 punktai).
22. Teisėjų kolegija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvadamis, kad darbo sutarties nutraukimas buvo neteisėtas.
23. Darbo sutartį su ieškovu pripažinus negaliojančia nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d., ieškovu prieštartinis darbo užmokestis už priverstinę pravaikstą nuo atleidimo iš darbo dienos iki 2019 m. rugpjūčio 3 d. (63 darbo dienas), taip pat [DK 60](#) straipsnio 3 dalyje nustatyta pusės mėnesio vidutinio darbo užmokesčio šėtinė išmoka – 838 Eur.

III. Kasacinių skundų ir atsiliepimų į juos teisiniai argumentai

24. Ieškovas kasaciniu skundu prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2020 m. balandžio 28 d. nutartį ir palikti galioti nepakeistą Alytaus apylinkės teismo 2020 m. sausio 7 d. sprendimą. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
- 24.1. Apeliacinės instancijos teismas ginčiu išspėsti rėmėsi teisės norma, kuri negali būti taikoma tokio ginčo atveju – pripažino darbo sutartį negaliojančia [CK 1.92](#) straipsnio pagrindu, nepaisydama fakto, jog atsakovė savo teises ir pareigas įgyja per savo valdymo organus, o ne atstovus. Tai patvirtina ir kasacinio teismo išaiškinimas, kad bendrovės valdymo organai, jų nariai nėra laikomi atstovais [CK 2.132](#) straipsnio prasme, nes atstovai yra asmenys, kurie bendrovės valdymo organų yra įgaliojami įgyti bendrovės vardą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-5-611/2019). Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-233-701/2017 ginčo situacijai negali būti taikoma, nes bylą faktinės aplinkybės yra iš esmės skirtingos, reglamentuojamos skirtingų teisės normų ir institutų. Cituojamoje byloje buvo pagrindas taikyti [CK 1.92](#) straipsnį, nes trečiąjį asmenį į darbą priėmė ne bendrovės valdymo organas, o tokį įgaliojimų neturėjęs atstovas. Nagrinėjami atveju ieškovo į darbą priėmęs trečiasis asmuo į pareigas buvo paskirtas Lazdijų savivaldybės mero potvarkiu, jis tapo atsakovės valdymo organu (ne atstovu) administracinio akto pagrindu ir savo veiklą vykdė pagal įstaigos įstatus.
- 24.2. Apeliacinės instancijos teismas ydingai aiškino ir taikė administracinio akto (mero potvarkio) panaikinimo teismine tvarka sukeliamas teises pasekmes. Tai, kad potvarkis buvo panaikintas (pripažintas negaliojančiu), nesuteikė pagrindo daryti išvadas, jog trečiasis asmuo darbo sutarties su ieškovu sudarymo metu veikė ne kaip įstaigos valdymo organas, o kaip ligoninės atstovas ir (ar) neturėjo įgaliojimų sudaryti darbo sutartį. Priešingas aiškinimas pažeidžia darbo teisinių santykių stabilumo ir teisėtų lūkesčių apsaugos principą bei kasacinio teismo išaiškinimą, jog šis principas siejasi su pareiga laikytis prisintų įsipareigojimų bei teise pagrįstai tikėtis, kad asmens pagal galiojančias teises aktus įgytos teisės bus išlaikytos visų išlaikytoms. Teismo sprendimo rezoliucinėje dalyje yra aiškiai nurodyta, jog potvarkiai, kuriais trečiasis asmuo buvo paskirtas pavaduoti atsakovės direktorių, buvo panaikinti, o ne pripažinti negaliojančiais nuo jų sudarymo momento, vadnais, potvarkio panaikinimas sukelia teises pasekmes būtent nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d., o ne nuo jo priėmimo momento. Panaikintas potvarkis neturi jokios įtakos ir reikšmės ginčo darbo sutarties sudarymo teisėtumui, nes darbo sutarties sudarymo metu jis galiojo, t. y. trečiasis asmuo, kaip direktoriaus pareigas einantis asmuo, turėjo visus įgaliojimus sudaryti darbo sutartį su ieškovu. Trečiojo asmens, kaip valdymo organo, teisėtai sudaryta su ieškovu darbo sutartis negali būti panaikinta [CK 1.92](#) straipsnio pagrindu, ši teisės norma netaikoma susiklosčiusiems teisiniams santykiams.
- 24.3. Taikydama [CK 1.92](#) straipsnį, apeliacinės instancijos teismas atsakė taikyti [CK 2.133](#) straipsnio 9 dalyje nustatytą garantiją ir neatsižvelgė į tą faktą, kad ieškovas nežinojo ir neturėjo jokios objektyvios galimybės žinoti, jog darbo sutartį sudaro su tokios teisės galiminturiu atstovu. Apeliacinės instancijos teismas nepaisė įrodymų, vienareikšmiškai patvirtinančių, kad iš nedarbingumo grįžęs įstaigos direktorius V. Š. aktyviais veiksmais patvirtino ginčo darbo sutartį ir laikė ieškovo įstaigos darbuotoju, nes reikalavo vykdyti darbo sutartį bei pats iš dalies ją vykdė – ieškovo buvo prašoma vykdyti savo darbinės pareigas, teikti ataskaitas, jam buvo siunčiami reikalavimai pasiieškinti dėl nebuvo darbo, žymimos pravaikstos už neatvykimą į darbą, atsakovė priėmė sprendimus dėl atostogų ieškoviui (neįsuteikimo). Be to, nutraukus darbo sutartį, ieškoviui buvo išmokėtos visos išmokos, ieškovas buvo atleistas ne dėl to, kad atsakovė laikė, jog darbo sutartis prieštarauja imperatyvoms teisės normoms kaip sudaryta įgaliojimus viršijusio atstovo, tačiau dėl šūkštiaus darbo pareigų pažeidimo neatvykstant į darbą. Tai rodo, kad atsakovė darbo sutartį buvo patvirtinusi ([CK 2.133](#) straipsnio 6 dalis). Potvarkio panaikinimo motyvai buvo susiję išimtinai su viršyta Lazdijų rajono savivaldybės mero kompetencija, o ne sutrėčiojo asmens neteisėtais ar nesąžiningais veiksmais, tai papildomai patvirtina, kad ieškovas neturėjo jokio pagrindo manyti, jog darbo sutartį sudaro su tokios teisės neturintiu asmeniu.
- 24.4. Apeliacinės instancijos teismas, pripažinęs, kad ieškovas buvo atleistas neteisėtai, taikė ne [DK 218](#) straipsnio 4 dalyje nustatytą teisų gynimo būdą, o savo iniciatyva modifikuotą variantą, nes nustatė galutinę šių mokiųjų datą, nusprendė, jog darbo sutartį pripažintina negaliojančia nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d. Pasibaigus darbo sutarties (nutraukus darbo santykiams) pripažinimas negaliojančia negalimas, neatitinka elementarios logikos, protingo, teisingumo kriterijų. Nors kasacinio teismo praktikoje įtvirtinta, jog pasibaigus darbo sutarčiai dalis iš darbo teisių santykių kilsiu teisų ir pareigų (tokių kaip, pavyzdžiui, teisė ir pareiga dėl atsisakymo) nesibaigia (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-233-701/2017), tačiau negalima, kad sutarties šalių teisės ir pareigos, susijusios su darbo sutarties vykdymu, pasibaigia negrįžamai. Nepaisydama to, apeliacinės instancijos teismas savo nuožūra pratęsdarbo sutarties galiojimą po to, kai ji buvo nutraukta, nors šahs iš šios sutarties kylančių teisų ir pareigų nebevykdė ir sutartį laikė pasibaigusia. Tai nesuderinama su teisingumo ir protingo principais, pažeidžia darbo teisių santykių stabilumo principą bei akivaizdžiai peržengia apeliaciniame skunde nustatytas ribas ir bendrą teismo kompetenciją.
25. Atsakovė atsiliepimu į ieškovo kasacinį skundą prašo jį atmesti; priteisti patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą yra grindžiamas tokiais argumentais:
- 25.1. Kasaciniame skundo argumentai, kad trečiasis asmuo mero potvarkio pagrindu potvarkio atsakovės valdymo organu (direktoriui), neatitinka potvarkio esmės ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, kurioje teigiama, kad administracijos vadovo ir bendrovės santykiams būdingi atstovavimo pagal įstatymą bruožai. Trečiasis asmuo buvo tik laikinai paskirtas pavaduoti atsakovės direktorių jo nedarbingumo laikotarpiu, o Lietuvos Aukščiausis Teismas yra suformavęs praktiką, kad laikinai einantis vadovo pareigas asmuo bei jo įgaliojimai nėra tapatūs nuolatino vadovo įgaliojimams: „Tokia teisinė situacija, kai juridinio asmens vadovas dėl tam tikrų aplinkybių (nedarbingumo, atostogų, komandiruočių ir pan.) laikinai negali eiti savo pareigų, kvalifikacijos kaip trečiųjų asmenų patiekiamas vadovo prievoliams atlikti, tačiau ji nerėškia naujo vadovo, kaip valdymo organo, paskyrimo. Taigi, pirmuoju atveju laikinai paskirtas vadovas yra valdymo organas, antruoju – jis tik tikrojo vadovo įgaliojimas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-31-378/2017 27–29 punktus)“. Taigi trečiasis asmuo laikinai paskyrimo laikotarpiu buvo ne atsakovės valdymo organas, o tik įgaliojimas tikrojo direktoriaus nedarbingumo laikotarpiu.
- 25.2. Imperatyvoms įstatymo normoms prieštaraujantis potvarkis negalioja nuo jo priėmimo momento ir negali sukelti jokių teisiųjų pasekmių. Mero potvarkiu negaliojant nuo pat jo priėmimo momento, lygiai taip pat nuo sudarymo momento turi būti pripažinta negaliojančia ir neteisėta atsakovės atstovo su ieškovu sudaryta darbo sutartis, tokios sutarties sudarymas negali atsakovė sukelti teisiųjų pasekmių, tai šiuo metu yra susiję su kompensaciją ieškoviui mokėjimu. Nors kasaciniame skunde yra akcentuojama, kad potvarkis buvo panaikintas, o ne pripažintas negaliojančiu, tačiau atsakovė laikosi pozicijos, jog potvarkis, pripažintas priimtu neteisėtai, pažeidžia įstatymo normas ir konstitucinių teisiųjų valdys principą, yra negaliojantis *ab initio* (nuo sudarymo momento). Trečiasis asmuo išvis neturėjo jokių įgaliojimų su ieškovu sudaryti darbo sutarties, todėl ji turėtų būti pripažintina negaliojančia [CK 2.133](#) straipsnio 6 dalies ir 1.92 straipsnio pagrindu.
- 25.3. Vyriausybės atstovas Alytaus apskrityje Lazdijų rajono savivaldybei buvo pateikęs reikalavimą dėl potvarkio panaikinimo kaip įstatymus pažeidžiančio akto. Vyriausybės atstovo Alytaus apskrityje reikalavimas buvo skelbiamas viešai, todėl ir K. M. bei kitieji ligoninės darbuotojai buvo žinoma apie galimais teisiųjų veikimą ligoninėje bei sandorių joje sudarymą. Atsakovė, į pareigas grįžs direktoriui V. Š., be jokio nepagrįsto dėsimo ėmė aiškinti darbo santykių su ieškovu atsiradimo aplinkybes bei incijuoti ieškovo atleidimo iš darbo procedūrą, paaiškėjęs piktybiškai ieškovo elgesiu ir sąmoningam nebrandvumui su darbuoju. Atsakovė visą laikotarpį nuo neteisėtai paskirto laikinojo direktoriaus įgaliojimų pabaigos aktyviai siekė nutraukti teisių santykį su ieškovu bei įrodyti nutraukimo pagrįstumą, tai patvirtina, kad atsakovė šio sandorio nekuomet nepripažino. Ieškovas reikė atsakovei reikalavimus dėl neteisėto atleidimo, nors pats jo priėmimas į darbą buvo neteisėtas. Apeliacinės instancijos teismas visiškai teisingai pagrindu pripažinti ginčo darbo sutartį negaliojančia laikė Alytaus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimą.
- 25.4. Pirmosios instancijos teismo sprendime, kurį ieškovas prašo palikti galioti nepakeistą, yra suformuluota tokia teismo išvada, kad vienas iš pagrindų, kodėl [CK 1.92, 2.133](#) straipsnių nuostatos netaikytinos, o darbo sutartis negali būti pripažinta negaliojančia, yra tai, kad darbo teiseje restitucija negalima. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, jog [CK 1.78–1.96](#) straipsniuose nustatyti sandorių negaliojimo pagrindai taikomi ir darbo sutarčiai, atsižvelgiant į šios sutarties specifiką, kartu aiškinant darbo sutarties turinį, sutarties sudarymo, vykdymo ir keitimo tvarką ir sąlygas bei atsižvelgiant į tai, kad darbo teiseje restitucija negalima (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. kovo 26 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-225/2004; 2009 m. spalio 23 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-447/2009; 2015 m. sausio 7 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-47/2015). Pirmosios instancijos teismas visiškai nevertino, kad atsakovė restitucijos nepasieė, ir padarė išvadą, jog vien tik faktas, jog restitucija darbo bylose negalima, reikšia, jog ir darbo sutartis negali būti pripažinta negaliojančia. Apeliacinės instancijos teismas ištaisė tokią akivaizdžią teismo klaidą, prieštaravimą Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikai.
26. Atsakovė kasaciniu skundu prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2020 m. balandžio 28 d. nutarties dalį dėl 2018 m. gruodžio 13 d. darbo sutarties Nr. 966, sudarytos tarp VŠĮ „Lazdijų ligoninė“, atstovautos įgaliojimų neturintio K. M., ir E. D., pripažinimo negaliojančia ir priimti naują sprendimą VŠĮ „Lazdijų ligoninė“ priešieškinių tenkinti visiškai. Kasacinis skundas yra grindžiamas šiais argumentais:
- 26.1. Nagrinėjamoje byloje būtina nustatyti, ar yra pagrindas darbo sutartį pripažinti negaliojančia nuo jos sudarymo momento. Apeliacinės instancijos teismas, pažeidždamas [CK 1.80](#) straipsnio 1 dalies ir 1.95 straipsnio 1 dalies nuostatas, neteisėtai nustatė šio potvarkio galiojimo laiko atžilvį, tai tiesiogiai yra susiję su byloje pareikšto priešieškinių dėl darbo sutarties pripažinimo negaliojančia tenkinimo galimybėmis. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CK 1.80](#) straipsnio 1 dalį, nustatanciją, kad imperatyvoms įstatymo normoms prieštaraujantis sandoris yra niekinis ir negalioja, bei [CK 1.95](#) straipsnio 1 dalį, nustatanciją, kad pripažintas negaliojančiu sandoris laikomas negaliojančiu *ab initio*. Potvarkis turėjo aiškiai apibrėžti galiojimo laiką (iki atsakovės direktoriaus V. Š. grįžimo į darbą po ligos), tačiau apeliacinės instancijos teismas suformulavo ydingą poziciją, jog neteisėtai priimto potvarkio galiojimas siejamas tik su jo neteisėtumo fakto teisme nustatymo diena, nors teismo sprendimas buvo priimtas potvarkiu jau ir taip nebegaliojant.
- 26.2. Apeliacinės instancijos teismas sukūrė tokią situaciją, kad Alytaus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimas, kurio mero potvarkis buvo panaikintas kaip neteisėtas ir priimtas pažeidžiant teisės aktų reikalavimus, iš esmės neturi jokios reikšmės, nes neteisėto atsakovės atstovo sudaryti sandorį (darbo sutartį su ieškovu) nepripažinti negaliojančiais *ab initio*, tai reikšia, kad neteisėto atstovo veiksmas sukelia teises pasekmes bei iš neteisės gali atsirasti teisė. Neteisėtas potvarkis negalėjo sukurti teisų ir pareigų viso jo galiojimo laikotarpiu, priešingas aiškinimas sukurtų teisiskai ydingą situaciją, kai vien teismo nuožūra gali būti nustatomi imperatyvoms įstatymo normoms prieštaraujančių sandorių negaliojimo momentai bei pažeidžiamas teisės teorijoje ir teismų jurisprudencijoje galiojantis bendrasis principas, kad iš neteisės teisė neatsiranda.
27. Ieškovas atsiliepimu į atsakovės kasacinį skundą prašo jį atmesti; priteisti patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą yra grindžiamas tokiais argumentais:
- 27.1. Nors ieškovas pritaria atsakovės kasaciniame skunde dėstomam bendram argumentui, jog apeliacinės instancijos teismas neteisėtai nusprendė dėl potvarkio galiojimo ir jo panaikinimo padarinių, tačiau kategoriškai nesutinka su daromomis išvadomis bei reikiama reikalavimų pripažinti darbo sutartį negaliojančia nuo jos sudarymo momento. Šio ginčo atveju [CK 1.95](#) straipsnio 1 dalis yra netaikoma, nes potvarkis nebuvo pripažintas prieštaraujančiu imperatyvoms įstatymo normoms ir į jį panaikins teismas nenustatė, jog aktas panaikinas *ab initio*. Potvarkis buvo panaikintas ne dėl to, jog jis prieštaravo imperatyviai įstatymo nuostatai, tačiau dėl to, kad jį priėmęs asmuo viršijo jam suteiktą kompetenciją, ir būtent tai prieštaravo įstatymui. Potvarkis, kaip administracinis aktas, tiesiogiai nebuvo pripažintas prieštaraujančiu imperatyviai teisės normai, o buvo pripažintas priimtu be teisėto pagrindo. Sprendžiant dėl sandorio negaliojimo aptariamuoju pagrindu, atsakovei buvo privalo įrodyti egzistuojant atitinkamą visuomenės interesą, reikalaujantį įsikišti į šalių privačius santykius, t. y. įrodyti, jog yra pakankamas pagrindas teigti, kad pamatinis visuomenės interesas reikalauja visuotnai pripažinti potvarkį negaliojančiu, nesiejant jo su konkrečiais šalinis ar konkrečia situacija. To nenurodžius Alytaus apylinkės teismui ir neįrodžius atsakovei, nėra jokio pagrindo laikyti, jog potvarkis buvo pripažintas prieštaraujančiu imperatyvoms įstatymo normoms. Kadangi potvarkis buvo panaikintas teismo sprendimu, kuris įsisteijo 2019 m. rugpjūčio 3 d., vadinasi, jo panaikinimas sukelia teises pasekmes būtent nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d., o ne nuo potvarkio priėmimo. Tai, kad potvarkio panaikinimo teisinės pasekms atsiranda nuo teismo sprendimo priėmimo dienos, patvirtina pagal analogiją taikytinas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 118 straipsnis, nustatantis, jog nominis administracinis aktas (ar jo dalis) paprastai negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai buvo paskelbtas įsisteijęs administracinio teismo sprendimas dėl to nominio administracinio akto (ar jo dalies) pripažinimo neteisėtu. Gincų dėl potvarkio galiojimo kilo administracinės teisės normų reguliuojamoje srityje, vadinasi, sprendžiant dėl potvarkio, kaip administracinio teisės akto, panaikinimo padarinių, privaloma taikyti ne [CK](#) normas, dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu, tačiau būtent administracinės teisės normas, potvarkis jo panaikinimo padarinių atžilvį negali būti prilyginamas sandoriui. Tai suponuoja, jog atsakovė nepagrįstai šio ginčo atveju taiko [CK 1.95](#) straipsnio 1 dalį ir savarankiškai konstatuoja potvarkį negaliojančiu *ab initio*, tokiu būdu neteisėtai interpretuodama Alytaus apylinkės teismo sprendimą ir jo padarinius.
- 27.2. Bendros potvarkio panaikinimo pasekmės bei pasekmės, kurios dėl potvarkio panaikinimo gali atsirasti ieškoviui, yra du skirtingi jo panaikinimo aspektai ir materialiniai rezultatai. Tai, kad potvarkio panaikinimas nekeičia ieškovo teisų ir pareigų, nerėškia, jog teismo sprendimu nebuvo pasciktas joks materialinis teisinis rezultatas. Atsižvelgiant į tai, kad šioje civilinėje byloje yra nagrinėjamas ieškovo atleidimo iš darbo teisėtumas, bylą nagrinėję teismų sprendė būtent dėl potvarkio panaikinimo pasekmių ieškovo teisėms ir pareigoms. Atsakovė nepagrįstai nevertina fakto, kad ieškovo, kaip darbo santykių subjekto, teisės ir teisėtus interesus saugo darbo teisinis santykius reglamentuojančios teisės normos ir garantijos, darbo santykių stabilumo principas bei teisėtai susiformavę lūkesčiai. Tai lemia, kad potvarkio panaikinimas *per se* (savaimė) nėra pakankamas faktas pripažinti ieškovo darbo sutartį negaliojančia, kai visą jos galiojimo laikotarpį ieškovas ją tinkamai vykdė ir gavo atlyginimą, tuo metu neginčijant nei ieškovo išdarbinimo aplinkybių, nei atliekamų funkcijų, nei jį į darbą priėmusio asmens teisės ieškovo klartin. Potvarkio panaikinimo motyvai buvo susiję išimtinai su viršyta Lazdijų rajono savivaldybės mero kompetencija, o ne su trečiojo asmens neteisėtais ar nesąžiningais veiksmais, tai papildomai patvirtina, jog ieškovas neturėjo jokio pagrindo manyti, kad darbo sutartį sudaro su tokios teisės neturintiu asmeniu. Dėl šios priežasties atsakovės reikalavimas pripažinti potvarkį negaliojančiu *ab initio* ir tuo pagrindu pripažinti negaliojančiu darbo sutartį yra nesuderinamas ir su teisingumo, sąžiningumo ir protingo principais ([CK 1.5](#) straipsnis).

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teisiųjų santykių kvalifikavimo, darbo sutarties nagrinėjamoje byloje pripažinimo negaliojančia [CK 1.92](#) straipsnio pagrindu

28. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad atsakovės direktoriui V. Š. tapus nedarbingam dėl ligos, Lazdijų rajono savivaldybės meras 2018 m. lapkričio 19 d. potvarkiu Nr. 8P-113 pavedė trečiajam asmeniui K. M. pavaduoti

atsakovės direktorių, kol po ligos sugrįžė direktorius V. Š. Šio pavadinimo metu K. M. 2018 m. gruodžio 13 d. darbo sutartimi priėmė į darbą ieškovą direktoriaus patareju. Alytus apylinkės teismas 2019 m. liepos 3 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-860-743/2019 panaikino nurodytą potvarkį Nr. 8P-113. Atsakovė priešėškiniu prašė šalių sudarytą darbo sutartį pripažinti negaliojančia vadovaujantis [CK](#) 1.92 straipsniu, 2.133 straipsnio 6 dalimi, 2.136 straipsnio 1 dalimi.

29. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad [CK](#) normos, kuriomis remiamasi atsakovė grindė priešėškiniu reikalavimą, negali būti taikomos ginčijami darbo sutarčiai, nes jos taikomos atstovavimo teisiniams santykiams ir sandoriams, sudarytiems per atstovus, tuo tarpu šis atsakovės įstatų 39.1 punkto matyti, kad direktorius organizuoja įstaigos veiklą ir veikia jos vardu santykiuose su kitais asmenimis, o tai reiškia, kad tarp įstaigos direktoriaus ir įstaigos neatitinka atstovavimo teisiniai santykiai.
30. Apeliacinės instancijos teismas ginčijamą darbo sutartį pripažino negaliojančia [CK](#) 1.92 straipsnio pagrindu, nurodė, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė šią materialiosios teisės normą.
31. Ieškovas kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas ginčui išspręsti rėmėsi teisės norma, kuri negali būti taikoma tokio ginčo atveju, t. y. pripažino darbo sutartį negaliojančia [CK](#) 1.92 straipsnio pagrindu, nepaisydamas fakto, jog atsakovė savo teises ir pareigas įgyja per savo valdymo organus, o ne atstovus. Tai, ieškovo teigimu, patvirtina ir kasacinio teismo išaiškinimas, kad bendrovės valdymo organai, jų nariai nėra laikomi atstovais [CK](#) 2.132 straipsnio prasme, nes atstovai yra asmenys, kurie bendrovės valdymo organų yra įgaliojami veikti bendrovės vardu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-5-611/2019).
32. Vertinant šiuos kasacinio skundo argumentus pažymėtina, jog pagal [CK](#) 2.81 straipsnio 1 dalį juridiniai asmenys įgyja civilines teises, prisima įsipareigojimus bei įsipareigojimus, kurie įgyvendina per savo organus, kurie sudaromi ir veikia pagal įstatymus ir juridinių asmenų steigimo dokumentus. Vadovaujantis [CK](#) 2.82 straipsnio 1 dalimi, juridinių asmenų organų kompetencija ir funkcijos nustato atitinkamos teisės formos juridinius asmenis reglamentuojantys įstatymai ir juridinio asmens steigimo dokumentai. Kai sandorį juridinio asmens vardu sudaro jo valdymo organas – vadovas, laikoma, kad sandorį sudarė pats juridinis asmuo.
33. Pagal [CK](#) 2.132 straipsnio 1 dalį asmenys turi teisę sudaryti sandorius per atstovus, išskyrus tuos sandorius, kurie dėl savo pobūdžio gali būti asmenų sudaromi tikiai asmeniškai, ir kitokių įstatymų nurodytus sandorius. Atstovauti galima sandorio, įstatymų, teismo sprendimo ar administracinio akto pagrindu ([CK](#) 2.132 straipsnio 2 dalis).
34. Kaip nurodyta atsakovės įstatuose, ji yra Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos (toliau – ir LNSS) valstybės ir Lazdijų rajono savivaldybės turto bei lėšų įsteigta viešoji įstaiga, teikianti asmens sveikatos priežiūros paslaugas pagal sutartis su užsakovais ir pagal įstaigai suteiktą licenciją (įstatų 1 punktas); savo veikloje ji vadovaujasi Civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstatu, Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatu, Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymu, kitais teisės aktais bei šiais įstatais (įstatų 2 punktas); atsakovės teisinė forma – viešoji įstaiga (įstatų 6 punktas); atsakovės steigėja ir savininkė (dalininkė) yra Lazdijų rajono savivaldybė (7 punktas).
35. Viešųjų įstaigų įstatymo (redakcija, galiojusi ginčijamos darbo sutarties sudarymo metu) 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad viešoji įstaiga – tai pagal šį ir kitus įstatymus įsteigtas pelno nesiekiantis ribotos civilinės atsakomybės viešasis juridinis asmuo, kurio tikslas – tenkinti visuosius interesus vykstant švietimo, mokykloje ir mokslinė, kultūrinė, sveikatos priežiūros, aplinkos apsaugos, sporto plėtojimo, socialinės ar teisinės pagalbos teikimo, taip pat kitokią visuomeninei naudingą veiklą. Pagal Viešųjų įstaigų įstatymo 9 straipsnį viešoji įstaiga turi turėti organą – visuotinį dalininkų susirinkimą ir vienasmenį valdymo organą – viešosios įstaigos vadovą (3 dalis); viešosios įstaigos vadovas pradedta eiti pareigas nuo jo paskyrimo dienos, jeigu ji paskyrimo visuotinio dalininkų susirinkimo sprendime nenustatė kitaip (4 dalis); visuotinio dalininkų susirinkimo įgalios asmuo viešosios įstaigos vardu sudaro darbo sutartį su viešosios įstaigos vadovu ir ja nutraukia (5 dalis). Pagal šio įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 4 punktą viešosios įstaigos vadovą skiria ir atšaukia visuotinis dalininkų susirinkimas.
36. Pagal Vietos savivaldos įstatymo (redakcija, galiojusi ginčijamos darbo sutarties sudarymo metu) 20 straipsnio 2 dalies 17 punktą, meras priima ir pareigas ir atleidžia iš jų viešųjų įstaigų (kurį savininkė yra savivaldybė), išskyrus švietimo įstaigas, vadovus; įgyvendina kitas funkcijas, susijusias su visų viešųjų įstaigų (kurį savininkė yra savivaldybė) vadovų darbo santykiais, Darbo kodekso ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.
37. Sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyta, kad Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos viešosios įstaigos Viešųjų įstaigų įstatymu taikomas tik, kiek neprieštarauja šiam įstatymui. Šio įstatymo 15 straipsnyje nustatyta, kad: LNSS biudžetinių ir viešųjų įstaigų vadovai į darbą priimami visų konkursų būdų, įsigyti konkursų organizacija ir jo nuostatus tvirtina atitinkamos įstaigos steigėjas arba visuotinis dalininkų susirinkimas (1 dalis); LNSS valstybės ir savivaldybių biudžetinių ir viešųjų įstaigų vadovai į darbą priimami ir iš darbo atleidžiami Darbo kodekso nustatyta tvarka ir pagrindais (7 dalis).
38. Atsakovės įstatuose nustatyta, kad ji turi vienasmenį valdymo organą – administracijos vadovą – direktorių (28.1, 35 punktai); direktorių viešo konkurso tvarka skiria ir atleidžia iš pareigų, sudaro su juo darbo sutartį Lazdijų rajono savivaldybės meras (36 punktas).
39. Remiantis išdėstytais teisiniais reglamentavimais, nagrinėjamos bylos aplinkybių kontekste darytina išvada, jog tam, kad asmuo taptų atsakovės vienasmeniu valdymo organu – direktoriumi, paprastai būtina šių sąlygų visuma: turi būti organizuojamas viešas konkursas direktoriaus pareigoms eiti, asmuo turi būti pripažįstamas to konkurso laimėtoju, jis Lazdijų rajono savivaldybės mero turi būti skiriamas į direktoriaus pareigas, su juo dėl šių pareigų turi būti sudaroma darbo sutartis, ji turi įsigalioi.
40. Pažymėtina, kad kasacinio teismo praktikoje, kuri šioje byloje nevertintina kaip turinti teismo precedento galią, aiškinant teisės normas, reglamentuojančias uždarosios akcinės bendrovės vadovo paskyrimą, yra konstatuota, kad savoka „laikiniai einantis vadovo pareigas“ gali reikšti dvi skirtingas teises situacijas. Pirmoji – tai neapibrėžto ar apibrėžto termino valdymo organo pareigų atlikimo atvejis, kai laikiniai einantis pareigas vadovas yra pagal galiojančią tvarką paskiriamas kompetentingo bendrovės organų (pagal ABĮ reikalavimus). Praktikoje tokia situacija gali būti nulemta tam tikrų priežasčių, dėl kurių ABĮ 37 straipsnio 3 dalyje įtvirtintoms bendrovės organai negali paskirti nuolatinio vadovo (pvz., kol bus svarstomas tinkamumas kompetencijos ir gebėjimų kandidatas į vadovo pareigas). Tokiu atveju, laikydami ABĮ nuostatai, bendrovės valdyba (kai valdyba nesudaroma – stebėtojų taryba, kai nesudaroma ir stebėtojų taryba, – visuotinis akcininkų susirinkimas) gali paskirti laikiną vadovą, iki šinys aplinkybės, dėl kurių negalima paskirti nuolatinio vadovo. Šiuo atveju laikinas pareigų eimas reikšia tik vadovo veiklos termino išankstinį neapibrėžimą ar trumpumą. Praktikoje susiklostė ir tokios situacijos, kai yra paskirtas nuolatinis bendrovės vadovas, tačiau dėl tam tikrų objektivių priežasčių (laikinas nedarbingumas, komandiruočių, atostogų ir pan.) jis laikinai negali atlikti vadovo funkcijų. Tokiu atveju siekiant, kad juridinis asmuo tinkamai funkcionuotų, skiriamas laikinai vadovą pavaduojantis asmuo. Laikini vadovo funkcijas atliekantis asmuo skiriamas ABĮ nėra sureguliuotas. Šie atvejai gali būti apibrėžti bendrovės įstatuose, įtvirtinant, kada ir kas gali pavaduoti bendrovės vadovą (pvz., kai jis turi būti nustatyta, jog bendrovės vadovą įsakymu, kai vadovas laikinai negali eiti pareigų, į jo pareigas skiriamas vadovo pavaduojantis). Šis klausimas gali būti išsprendžiamas ir bendrovės vadovui išleidžiant įsakymą pavesti laikinai eiti vadovo pareigas tam tikram asmeniui bei išduodant jam įgaliojimą veikti vadovo vardu santykiuose su trečiaisiais asmenimis. Taigi, antroji sąlyga „laikiniai einantis vadovo pareigas“ reikšmė – tai atvejis, kai vienasmenis valdymo organas dėl nedarbingumo, atostogų, komandiruočių ar kitų svarbių priežasčių negali vykdyti savo funkcijų ir įgalioja įmonės darbuotoją atlikti vadovo funkcijas. Tokia teisinė situacija, kai bendrovės vadovas dėl tam tikrų aplinkybių (nedarbingumas, atostogų, komandiruočių ir pan.) laikinai negali eiti savo pareigų, kvalifikuotina kaip trečiųjų asmenų patiekiamas vadovo prievolės atlikti, tačiau ji nereiškia naujo bendrovės vadovo, kaip valdymo organo, paskyrimo. Taigi, pirmuoju atveju laikinai paskirtasis vadovas yra valdymo organas, antruoju – jis tik tikrojo vadovo įgaliojimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-31-378/2017, 26–29 punktai).
41. Kaip jau minėta, nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad, atsakovės direktoriai V. Š. tapus nedarbingam dėl ligos, Lazdijų rajono savivaldybės meras 2018 m. lapkričio 19 d. potvarkiu Nr. 8P-113 pavėdė trečiamajam asmeniui K. M. pavaduoti atsakovės direktorių, kol po ligos sugrįžė direktorius V. Š. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad šio potvarkio pagrindu tarp atsakovės ir trečiojo asmens K. M. atsiradę santykiai santykiai dėl atsakovės direktoriaus pavadinimo kvalifikuotini kaip darbo ir sutartinio atstovavimo santykiai, tačiau ne kaip atstovavimo atsakovė pagal įstatymų santykiai. Prieš tai nurodytą potvarkį atsakovės vienasmeniu valdymo organu – direktoriumi ir toliau išliko V. Š. Ginčijama darbo sutartis su ieškovu sudaryta K. M. veikiant ne kaip atsakovės vienasmeniam valdymo organui – direktoriumi, o veikiant kaip šio vienasmenį valdymo organą pavaduojančiam atsakovės atstovui. Dėl to spręstina, kad su ieškovu sudaryta darbo sutartis gali būti ginčijama ir, esant pagrindui, pripažįstama negaliojančia pagal [CK](#) 1.92 straipsnį. Dėl to teisėjų kolegija kaip nepagrįstas atmėta ieškovo kasacinio skundo argumentus, kuriais teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas ginčui išspręsti apskritai negalėjo taikyti [CK](#) 1.92 straipsnio.
42. Teismų precedentų reikšmė atskleidžia tik Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, tiek ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje. Konstitucinis Teismas 2007 m. spalio 24 d. nutarime byloje Nr. 26/07 yra nurodęs, kad teismų precedentai yra teisės šaltiniai – *authoritate rationis*; remiamasi precedentais yra vienos (nuoseklus, neprieštaringas) teismų praktikos, kartu ir Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo, įgyvendinimo sąlyga. Kasacinis teismas nuosekliai pabrėžia teismų pareigą laikytis savo pačių ar aukštesnės instancijos teismų analogiškose ar iš esmės panašiose bylose sukurtų precedentų, taip užtikrinant teismų praktikos nuoseklumą ir nuspėjamumą (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-286-313/2019 35 punktą). Kasacinio teismo praktikoje ne kartą pažymėta, kad teismams sprendžiant bylas precedento galią turi tik tokie ankstesnių teismų sprendimai, kurie buvo sukurti analogiškose bylose, t. y. precedentas taikomas tik tose bylose, kurių faktinės aplinkybės yra tapačios arba labai panašios į tos bylos, kurioje buvo sukurtas precedetas, faktinės aplinkybės ir kurioms turi būti taikoma ta pati teisė, kaip toje byloje, kurioje buvo sukurtas precedetas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-362-701/2017, 22 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).
43. Pažymėtina, kad ieškovas kasacinio skundo teigini, jog [CK](#) 1.92 straipsnis negali būti taikomas nagrinėjamoje byloje, grįsdamas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 6 d. nutartįje civilinėje byloje Nr. e3K-3-5-611/2019 pateiktą išaiškinimą, kad bendrovės valdymo organai, jų nariai nėra laikomi atstovais [CK](#) 2.132 straipsnio prasme, nes atstovai yra asmenys, kurie bendrovės valdymo organų yra įgaliojami veikti bendrovės vardu, neatsižvelgia į šių bylų faktinių aplinkybių skirtumus. Nurodytoje byloje, skirtingai nei nagrinėjamoje, buvo sprendžiama dėl uždarosios akcinės bendrovės vadovo, kurio teisinis statusas ir atstovavimas bendrovei pagal įstatymų nebuvo kvestionuojami, teisės sudaryti sandorį su savo vadovaujama bendrove, joje nebuvo kilęs vadovo teisinio statuso kvalifikavimo klausimas. Bylų faktinių aplinkybių skirtumams, teisėjų kolegijos vertinimu, lemia išvadą, kad civilinėje byloje Nr. e3K-3-5-611/2019 priimtoje nutartyje pateiktas išaiškinimas, kuriuo skunde remiasi ieškovas, nagrinėjamoje byloje netaikytinas.
44. [CK](#) 1.92 straipsnyje reglamentuojama, kad jeigu asmens atstovo įgaliojimas apribojo įstatymai ar sutartis ir atstovas šiuos apribojimus viršija, toks sandoris gali būti pripažintas negaliojančiu pagal atstovaujamojo ieškinį, jeigu atstovaujamas sandorio nepatvirtino ([CK](#) 2.133 straipsnis).
45. Kasacinio teismo praktikoje pasiskaidant dėl [CK](#) 1.92, 2.133 straipsnių aiškinimo ir taikymo yra konstatuota, kad atstovaujamas gali nuginčyti viršijusio įgaliojimus atstovo sudarytą sandorį ne visais atvejais, kai atstovas viršija savo įgaliojimus, bet tik tada, jei kita sandorio šalis žinojo ar turėjo žinoti, kad atstovas viršija savo įgaliojimus. Ši taisyklė išvestina iš [CK](#) 2.133 straipsnio 2 ir 9 daly, pagal kurias atstovaujamas yra sąsaitos atstovo sudaryto sandorio, jei įrodomas tariamojo atstovavimo sąlygos. [CK](#) 2.133 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad jeigu asmuo savo egesiu davė rimtą pagrindą trečiaisiais asmenims manyti, jog jis paskyrė kitą asmenį savo atstovu, tai tokio asmens atstovaujamojo vardu sudaryti sandoriai yra privalomi atstovaujajam. Nurodyto straipsnio 9 dalyje reglamentuojama, kad jeigu atstovas veikė viršydamas savo teises, tačiau tokio būdu, jog trečiasis asmuo turėjo rimtą pagrindą manyti, kad sudaro sandorį su tokia teise turinčiu atstovu, sandoris privalomas atstovaujajam, išskyrus atvejus, kai kita sandorio šalis žinojo ar turėjo žinoti, kad atstovas viršija savo teises. Taigi, jeigu trečiasis asmuo, sudarydamas sandorį, pagrįstai tikėjo, kad atstovas veikia tinkamai įgalios dėl atstovaujamojo, toks sandoris galios, nors įgaliojimai ir buvo viršyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-233-701/2017, 66 punktas).
46. Ieškovas kasaciniame skunde teigia, kad apeliacinės instancijos teismas, taikdamas [CK](#) 1.92 straipsnį, atsakė taikyti [CK](#) 2.133 straipsnio 9 dalyje nustatytą garantiją ir neatsižvelgė į faktą, kad ieškovas nežinojo ir neturėjo jokios objektyvios galimybės žinoti, jog darbo sutartį sudaro su tokios teisės galimai neturinčiu atstovu.
47. Teisėjų kolegija šį kasacinio skundo argumentą pripažįsta pagrįstu. Iš apskustos apeliacinės instancijos teismo nutarties turinio matyti, kad šis teismas ginčijamą darbo sutartį pripažino negaliojančia [CK](#) 1.92 straipsnio pagrindu motyvuodamas tuo, jog darbo sutartis, sudaryta įgaliojimų neturėjusio atstovo ir kai atstovaujamas tokiai sutarčiai vėliau nepatvirtina, negali būti laikoma galiojančia sandorio. Spręstina, kad tokia apeliacinės instancijos teismo išvada padaryta neatsižvelgus į [CK](#) 1.92, 2.133 straipsnių taikymo sąlygas ir byloje nesant nustatytų faktinių aplinkybių, tik kurioms esant būtų pagrindas ginčijamą darbo sutartį pripažinti negaliojančia pagal [CK](#) 1.92 straipsnį. Byloje teismų nėra nustatyta aplinkybės, kad ieškovas žinojo ar turėjo žinoti, jog ginčijamos darbo sutarties sudarymo metu atsakovė atstovavo trečiaisiais asmuo K. M. viršija savo įgaliojimus, ir kad ieškovas neturėjo rimto pagrindo manyti, jog ginčijamas darbo sutarties sudarymo metu atsakovė atstovavo trečiaisiais asmuo K. M. viršija savo įgaliojimus, ir kad ieškovas neturėjo rimto pagrindo manyti, jog K. M. buvo tinkamas atsakovės atstovas sudarant ginčijamą darbo sutartį. Pažymėtina, kad atsakovė priešėškiniu kaip sav reikalavimu faktiniu pagrindu nesirėmė aplinkybėmis, kad ieškovas žinojo ar turėjo žinoti, jog ginčijamas darbo sutarties sudarymo metu atsakovė atstovavo trečiaisiais asmuo K. M. viršija savo įgaliojimus, ir kad ieškovas neturėjo rimto pagrindo manyti, jog K. M. buvo tinkamas atsakovės atstovas sudarant ginčijamą darbo sutartį, yra pagrindas konstatuoti, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė [CK](#) 1.92 straipsnį ir šios teisės normos pagrindu ginčijamą darbo sutartį pripažino negaliojančia neteisėtai.
48. Ieškovas kasaciniame skunde teigia, kad apeliacinės instancijos teismas, taikdamas [CK](#) 1.92 straipsnį, atsakė taikyti [CK](#) 2.133 straipsnio 6 dalį, nepaisė įrodymų, vienerikšmiškai patvirtinančių, kad šis nedarbingumo grįžęs atsakovės direktorius V. Š. aktyviai veiksmams patvirtino ginčo darbo sutartį, nes: reikalavo vykdyti darbo sutartį bei pats šis dalyje ją vykdė – ieškovo buvo prašoma vykdyti savo darbinės pareigas, teikti ataskaitas, jam buvo siunčiami reikalavimai pasiaikinti dėl nebuvimo darbe, žymimas pravaikštos už neatykumą į darbą, atsakovė priėmė sprendimus dėl atostogų ieškovo (ne)suteikimo; nutraukus darbo sutartį, ieškovo buvo išmokėtos visos išmokos; jis buvo atleistas iš darbo ne dėl to, kad atsakovė laikė, jog darbo sutartis prieštarauja imperatyvioms teisės normoms, kaip sudaryta įgaliojimas viršijusio atstovo, o dėl šurkštus darbo pareigų pažeidimo neatykstant į darbą.
49. Teisėjų kolegija šį kasacinio skundo argumentą atmėta kaip nepagrįstą. Patvirtinti sandorį, kurio atstovas neturėjo teisės sudaryti arba nebuvo įgalios, yra atstovaujamojo teisė. Sandoris turi būti patvirtintas kaip atstovaujamojo valia, suvokiant visas patvirtinimo aplinkybes. Svarbu, kad atstovaujamas išreikšė aiškia sąvoką tikrąją valią. Šioje byloje kaip faktinė teisė nėra nustatyta aplinkybė, kad atsakovė išreikšė aiškia valią patvirtinti ar patvirtino ginčijamą darbo sutartį. Priešingai, šios sutarties galiojimą atsakovė ginčija. Teisėjų kolegijos vertinimu, ieškovo kasaciniame skunde akcentuojami atsakovės atlikti veiksmai kvalifikuotini kaip įprasti darbdavės teisių ir pareigų įgyvendinimo susiklostę situacijoje veiksmams, kurie nėra pakankamai pripažinti, jog atsakovė šias išreikšė aiškia valią patvirtinti ginčijamą darbo sutartį.
50. Ieškovas kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas apskustojė nutartįje nepagrįstai rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 7 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-233-701/2017, nes bylų faktinės aplinkybės yra iš esmės skirtingos, reglamentuojamos skirtingų teisės normų ir institutų, o tai prieštarauja tik Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje (2006 m. kovo 28 d. ir 2007 m. spalio 24 d. Konstitucinio Teismo nutarimai), tiek ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pateiktiems išaiškinimams dėl teismo precedento (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-21-915/2015).
51. Teisėjų kolegija šį kasacinio skundo argumentą pripažįsta pagrįstu šis dalies. Apeliacinės instancijos teismas apskustojė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 7 d. nutartįje civilinėje byloje Nr. e3K-3-233-701/2017 pateiktas išaiškinimus rėmėsi pasakojamais dėl [CK](#) 1.92 straipsnio taikymo galimybės, ginčijamos darbo sutarties pripažinimo negaliojančia šios teisės normos pagrindu ir momento, nuo kurio pripažintą negaliojančią sandorį laikomas negaliojančiu. Aptariamas kasacinio skundo argumentas pripažintinas pagrįstu tiek, kiek apeliacinės instancijos teismas nurodė kasacinio teismo nutartimi rėmėsi ginčijamą darbo sutartį pripažindamas negaliojančia [CK](#) 1.92 straipsnio pagrindu, nes šios bylos ir bylos, kurioje priimta nurodyta kasacinio teismo nutartis, aplinkybės, lemiančios sandorio (ne)pripažinimą negaliojančiu egzistavimą, yra skirtingos.
52. Ieškovas kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas ydingai aiškino ir taikė administracinio akto (mero potvarkio) panaikinimo teismine tvarka sukeliamas teises pasekmes. Ieškovo teigimu, Alytus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-860-743/2019 rezoliucinėje dalyje yra aiškiai nurodyta, jog potvarkiai, kuriais trečiaisiais asmuo buvo paskirtas pavaduoti atsakovės direktorių, buvo panaikinti, o ne pripažinti negaliojančiais nuo jų sudarymo momento, vadinasi, potvarkių panaikinimas sukelia teises pasekmes nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, t. y. nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d., o ne nuo jo (potvarkio) priėmimo momento. Anot ieškovo, panaikintas potvarkis neturi jokios įtakos ir reikšmės ginčo darbo sutarties sudarymo teiseitumui, nes darbo sutarties sudarymo metu jis galėjo, t. y. trečiaisiais asmuo, kaip direktoriaus pareigas einantis asmuo, turėjo visus įgaliojimus sudaryti darbo sutartį su ieškovu.
53. Atsakovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas [CK](#) 1.80 straipsnio 1 dalies ir 1.95 straipsnio 1 dalies nuostatas, neteisėtai nustatė potvarkio Nr. 8P-113 galiojimą laiko atžvalgą. Atsakovės teigimu, Alytus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-860-743/2019 nurodytas potvarkis buvo panaikintas kaip neteisėtas ir priimtas pažeidžiant teises aktų reikalavimus, dėl to toks potvarkis turėtų būti laikomas negaliojančiu *ab initio* (nuo jo sudarymo momento 2018 m. lapkričio 19 d.), tačiau apeliacinės instancijos teismas padarė neteisėtą išvadą, kad šis potvarkis negalioja tik nuo nurodyto Alytus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimo įsiteisėjimo, t. y. 2019 m. rugpjūčio 3 d.
54. Vertinant šiuos kasacinio skundo argumentus pažymėtina, kad valstybė ir savivaldybės, kaip viešieji asmenys, per tam tikras institucijas vykdo dvejopas funkcijas. Be tam tikrų valdžios, t. y. viešojo administravimo, funkcijų, tiek valstybė, tiek savivaldybės vykdo ir ūkinę komercinę veiklą, taigi dalyvauja civiliniuose teisiniuose santykiuose kaip civilinių teisių santykių subjektai. Viešojo administravimo institucijų veikla šioms institucijoms dalyvaujant civiliniuose

teisiniuose santykiuose nėra viešasis administravimas, t. y. administravimo institucija veikia ne kaip viešojo administravimo subjektas, o kaip civilinių teisių santykių subjektas (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2018 m. sausio 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. AS-38-575/2018; 2019 m. vasario 6 d. nutartį administracinėje byloje Nr. eAS-129-968/2019 ir kt.). Kadangi potvarkis Nr. 8P-113 priimtas Lazdijų rajono savivaldybės merui veikiant kaip civilinių teisių santykių subjektui, tai jis nelikviduotinas kaip administracinis aktas. Dėl to ir šio potvarkio teisėtumo klausimas pagal Vyriausybės atstovo Alytaus apskrityje iškvestų yra išspręstas ne administracinio, o bendrosios kompetencijos teismo.

55. Pagal [CPK](#) 259 straipsnio 1 dalį teismai išsprendžia iš esmės bylą priimdami sprendimą. Jį priimdami, teismai įvertina įrodymus, konstatuoja, kurios aplinkybės, turinčios reikšmės bylai, yra nustatytos ir kurios nenustatytos, koks įstatymas turi būti taikomas nagrinėjamoje byloje, ar iškėsinys (priešiškinys) yra tenkinamas ([CPK](#) 265 straipsnio 1 dalis). Įsiteisėjus išnagrinėtoje byloje priimtam teismo sprendimui, šalių teisės ir pareigos tampa nustatytos, gaunamas procesinis rezultatas, dėl kurio ir kilo procesas. Kartu subjektinė teisė kreiptis į teismą laikoma įgyvendinta ir ji išnyksta.
56. Teismo sprendimas sukelia materialiuosius ir procesinius teisinius padarinius, kai įsiteisėja. Pirmosios instancijos teismų sprendimai įsiteisėja pasibaigus apskundimo apeliacine tvarka terminui, jeigu sprendimas nėra apskųstas ([CPK](#) 279 straipsnio 1 dalis).
57. Teismo sprendimo teisinė galia paprastai nukreipta į ateitį, tačiau tuo atveju, kai teismo sprendime, jo rezoliucinėje dalyje nurodyta, kad atitinkami teisiniai padariniai taikomi retrospektyviai, pavyzdžiui, sandoris pripažįstamas negaliojančiu *ab initio* ([CK](#) 1.95 straipsnio 1 dalis), tai įsiteisėjus teismo sprendimui tokie teisiniai padariniai taikomi retrospektyviai. Jeigu teismo sprendime nėra nurodyta dėl retrospektyvaus teisių padarinių taikymo, tai jo sukeliami teisiniai padariniai taikomi į ateitį.
58. Iš Alytaus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-860-743/2019 matyti, kad joje buvo nagrinėjamas Vyriausybės atstovo Alytaus apskrityje iškėsinys dėl Lazdijų rajono savivaldybės mero 2018 m. spalio 19 d. potvarkio Nr. 8P-85 ir 2018 m. lapkričio 19 d. potvarkio Nr. 8P-113 panaikinimo, kuriuo buvo prašoma šiuos mero potvarkius panaikinti. Alytaus apylinkės teismas 2019 m. liepos 3 d. sprendimu iškinį patenkinio ir panaikino ginčijamus potvarkius. Šiame teismo sprendime nėra nurodyta, kad jo sukeliami teisiniai padariniai taikomi retrospektyviai, nėra konstatuota, jog potvarkiai pripažįstami negaliojančiais, o konstatuota, kad jie panaikunami. Tai reiškia, kad šio teismo sprendimu sukurti teisiniai padariniai nukreipti į ateitį, potvarkio Nr. 8P-113 panaikinimas sukelia teisinės pasekmės nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, t. y. nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d., o ne nuo šio potvarkio priėmimo momento.
59. Jeigu teismo sprendimas (nutartis) yra neaiškus, tai jį priėmęs teismas turi teisę dalyvaujančių byloje asmenų prašymu, taip pat savo iniciatyva išaiškinti savo sprendimą, nekeisdamas jo turinio ([CPK](#) 278 straipsnio 1 dalį). Tačiau vieną bylą nagrinėjantis teismas negali daryti intervencijų į kitose byloje priimtą teismo sprendimą, pakeisti jo turinį. Potvarkio Nr. 8P-113 teisėtumo ir galiojimo laiko atžvilgiu klausimai išspręsti įsiteisėjusiu Alytaus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimu, kuris pagal įsiteisėjusio teismo sprendimo privalomumo principą yra privalomas ir šią bylą nagrinėjantiems teismams.
60. Remdamasi išdėstytais argumentais teisėjų kolegija kaip nepagrįstus atmetė atsakovės kasacinio skundo argumentus, kad apeliacinės instancijos teismas, pažeisdamas [CK](#) 1.80 straipsnio 1 dalies ir 1.95 straipsnio 1 dalies nuostatas, neteisėtai nustatė potvarkio Nr. 8P-113 galiojimą laiko atžvilgiu, šis potvarkis turėtų būti laikomas negaliojančiu *ab initio*.
61. Šioje byloje apeliacinės instancijos teismas, nurodęs tai, kad Alytaus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-860-743/2019 buvo panaikintas potvarkis Nr. 8P-113, teismo sprendimas įsiteisėjo 2019 m. rugpjūčio 3 d., padarė išvadą, kad atsakovės direktoriaus pareigas ėjęs trečiasis asmuo K. M. neturėjo teisės eiti ligoninės direktoriaus pareigų ir atitinkamai neturėjo įgaliojimų sudaryti darbo sutartis su iškovu.
62. Teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstą iškovo kasacinio skundo argumentą, kuriuo teigiama, kad apeliacinės instancijos teismas ydingai aiškino ir taikė potvarkio Nr. 8P-113 panaikinimo teismine tvarka sukeliamas teisinės pasekmės. Kadangi, kaip jau minėta, Alytaus apylinkės teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-860-743/2019 sukurti teisiniai padariniai nukreipti į ateitį, potvarkio Nr. 8P-113 panaikinimas sukelia teisinės pasekmės nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, t. y. nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d., o ne nuo šio potvarkio priėmimo momento, tai, kaip pagrįstai nurodoma iškovo kasaciniame skunde, aptariamą potvarkio panaikinimas neturi įtakos ir reikšmės ginčijamos darbo sutarties sudarymo teisėtumui, nes jos sudarymo metu potvarkis galiojo, t. y. trečiasis asmuo, kaip atsakovės direktorių pavaduojantis jos atstovas, turėjo teisę sudaryti darbo sutartį su iškovu, ir nėra pagrindo teigti, kad ginčijamą sutartį trečiasis asmuo sudarė vyršdamas jam suteiktus įgaliojimus. Tai sudaro pagrindą konstatuoti, kad apeliacinės instancijos teismas, pripažindamas ginčijamą darbo sutartį negaliojančia pagal [CK](#) 1.92 straipsnį, netinkamai taikė šią teisės normą ir darbo sutartį negaliojančia pripažino nesant tam teisinio pagrindo.
63. Ieškovas kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, pripažinęs, jog ieškovas buvo atleistas neteisėtai, taikė ne [DK](#) 218 straipsnio 4 dalyje nustatytą teisių gynimo būdą, o savo iniciatyva modifikuotą variantą, nes atsisakė priteisti vidutinį darbo užmokestį iki teismo sprendimo įvykdymo dienos, bet nustatė galutinę šių mokėjimų datą, nusprenddamas, jog darbo sutartis pripažintina negaliojančia nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d.
64. Teisėjų kolegija šį kasacinio skundo argumentą pripažįsta pagrįstą.
65. Pagal [DK](#) nuostatas, pripažinus, kad darbuotojas iš darbo atleistas neteisėtai, jis darbo ginčus nagrinėjantį organo sprendimu gali būti arba grąžintas į buvusį darbą, arba, esant [DK](#) 218 straipsnio 4 dalyje nurodytiems pagrindams, jo atleidimas iš darbo pripažįstamas neteisėtu ir laikoma, kad darbo sutartis nutraukta darbo ginčą nagrinėjantį organo sprendimu jo įsiteisėjimo dieną ([DK](#) 218 straipsnio 2, 4, 6 dalys). Pastaruoju atveju darbo ginčus nagrinėjantis organas priteisia darbuotojui išmokėtą vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki teismo sprendimo įvykdymo dienos, bet ne ilgiau kaip už vienus metus, ir patirtą turtingą bei neturtingą žalą. Taip pat darbuotojui priteisiama kompensacija, kurios dydis yra lygus vieneram darbuotojo vidutiniam darbo užmokesčiui už kiekvienus duos darbo santykių trukmės metus, bet ne daugiau kaip šeši darbuotojo vidutiniai darbo užmokesčiai ([DK](#) 218 straipsnio 4 dalis).
66. Kadangi pagrindo pripažinti ginčijamą darbo sutartį negaliojančia byloje nenustatyta, ieškovas grįžti į darbą pas atsakovę nepageidauja, o apeliacinės instancijos teismo išvada, kad ginčijama darbo sutartis turėjo būti nutraukta nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d. pagal [DK](#) 60 straipsnio 1 dalies 7 punktą, yra padaryta nesant tam pakankamo teisinio ir faktinio pagrindo, teisėjų kolegija nusprendžia, kad dėl neteisėto atleidimo iš darbo pažeistos ieškovo teisės turi būti ginamos taikant [DK](#) 218 straipsnio 4 dalyje įtvirtintą pažeistų teisių gynimo būdą, o apeliacinės instancijos teismas, taikdamas kitokią pažeistų ieškovo teisių gynimo būdą, netinkamai taikė [DK](#) 218 straipsnio 4 dalį.

Dėl [DK](#) 218 straipsnio 4 dalies nuostatos, reglamentuojančios kompensacijos darbuotojui priteisimą, aiškinimo ir taikymo

67. Nagrinėjamoje byloje kilęs [DK](#) 218 straipsnio 4 dalies nuostatos, reglamentuojančios kompensacijos darbuotojui priteisimą, aiškinimo ir taikymo klausimas. Pirmosios instancijos teismas, taikdamas šią nuostatą, priteisė ieškoviui 332,87 Eur kompensaciją, jos dydį apskaičiavo proporcingai šiai septynių metų darbo santykių trukmei (4 mėnesiai ir 23 dienos). Atsakovė apeliaciniame skunde argumentavo, kad kompensacija ieškoviui negalėjo būti priteista, nes jo darbo santykiai truko daug trumpiau nei du mėnesiai, o [DK](#) 218 straipsnio 4 dalyje nustatyta kompensacija negali būti priteisiamas ir negali būti skaičiuojama proporcingai išdirbtam laikui, trumpesniai nei dveji metai. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamąjį nutartį dėl aptariamą [DK](#) 218 straipsnio 4 dalies nuostatos taikymo tiesiogiai nepasiskė, nes nusprendė, kad šalių darbo sutartis nuo 2019 m. rugpjūčio 3 d. turi būti pripažinta negaliojančia ir nuo šios dienos turėjo būti nutraukta pagal [DK](#) 60 straipsnio 1 dalies 7 punktą, o ieškoviui priteisina [DK](#) 60 straipsnio 3 dalyje nustatyta pusės mėnesio jo vidutinio darbo užmokesčio šėtinė išmoka – 838 Eur.
68. Konstatavusi, kad apeliacinės instancijos teismas šioje byloje netinkamai taikė [CK](#) 1.92 straipsnį, [DK](#) 60 straipsnio 1 dalies 7 punktą, teisėjų kolegija pasisako dėl [DK](#) 218 straipsnio 4 dalies nuostatos, reglamentuojančios kompensacijos darbuotojui priteisimą, aiškinimo ir taikymo. Konstatuotina, kad nurodyta nuostata aiškintina taip, jog pagal joje įtvirtintą teisinį reglamentavimą kompensacija priteisiama tik tam darbuotojui, kurio darbo santykiai, pasibaigusius neteisėtu atleidimu iš darbo, trukmė yra ne mažesnė nei dveji metai. Jį nustato dviejų metų darbo santykių trukmės periodą, už kurį darbuotojui priteisiama vieno mėnesio jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija, o ne proporcinga nepertraukiamo darbo stažo apmokėjimui. Jeigu konkrečiu atveju šis periodas yra dvigubai ilgesnis, tai priteisiamas kompensacijos dydis dvigubinamas, o jeigu periodas trigubai ilgesnis – tūmet kompensacija trigubinama, tačiau ji negali būti didesnė kaip šeši darbuotojo vidutiniai darbo užmokesčiai. Taigi, pagal aptariamą nuostatą darbuotojui, kurio darbo santykių, pasibaigusius neteisėtu atleidimu iš darbo, trukmė yra mažesnė nei dveji metai, kompensacija nepriteisiama, o darbuotojui, kurio darbo santykių trukmė yra treji metai, priteisiama vieno jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio kompensacija.
69. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad šioje byloje pirmosios instancijos teismas, priteisdamas ieškoviui, kurio darbo santykių trukmė pas atsakovę yra 4 mėnesiai ir 23 dienos, t. y. mažesnė nei dveji metai, [DK](#) 218 straipsnio 4 dalyje nustatytą kompensaciją, netinkamai taikė šią teisės normą.

Dėl bylos procesinės baigties

70. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nustatytas netinkamas materialiosios teisės normų taikymas yra pagrindas pakeisti apskųstą apeliacinės instancijos teismo nutartį, panaikinant jos dalį, kuria yra pakeistas pirmosios instancijos teismo sprendimas, taip pat yra pagrindas pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimą, panaikinant jo dalį, kuria ieškoviui iš atsakovės priteista 332,87 Eur kompensacija ([CPK](#) 346 straipsnio 2 dalies 1 punktas, 359 straipsnio 3 dalis).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

71. Pakeitus skundžiamų teismų procesinius sprendimus, byloje persikirstomos šalių bylinėjimosi išlaidos, turėtos pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, bei paskirstomos bylinėjimosi išlaidos, patirtos kasaciniame procese ([CPK](#) 93 straipsnio 1, 3, 5 dalys).
72. Teismas iškiniui prašė pripažinti jo atleidimą iš darbo pas atsakovę neteisėtu ir priteisti vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką, priteisti iš atsakovės nesumokėtas darbinės išmokas, vidutinį darbo užmokestį už uždektą laiką, kai uždeksiama atsisakyti ne dėl darbuotojo kaltės. Jis nepareikšė reikalavimo priteisti iš atsakovės [DK](#) 218 straipsnio 4 dalyje nurodytą kompensaciją. Spręstina, kad pirmosios instancijos teismas 332,87 Eur kompensaciją pagal [DK](#) 218 straipsnio 4 dalį ieškoviui priteisė savo iniciatyva, vadovaudamasis [CPK](#) 417 straipsniu, kuriame įtvirtinta, jog byloje pagal darbuotojo iškėsinį pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į iškėsinio pagrindą sudarancias ir teismo posėdyje paaiškėjusias bylos aplinkybes, turi teisę viršyti pareikštus reikalavimus, nei buvo pareikšta, taip pat priimti sprendimą dėl reikalavimų, kurie nebuvo pareikšti, tačiau yra tiesiogiai susiję su pareikšto iškėsinio dalimi ir pagrindu. Dėl to pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, kuria ieškoviui iš atsakovės priteista 332,87 Eur kompensacija, panaikinimas vertintinas kaip pareikštis pagrindo padaryti išvadą, kad iškėsinys bylą išnagrinėjus kasacine tvarka yra tenkinamas ne visas, o tik iš dalies. Atsižvelgus į bylos išnagrinėjimo kasacine tvarka rezultatus bylinėjimosi išlaidų paskirstymo aspektu konstatuotina, kad sprendimas byloje priimtas ieškovo naudai, todėl jam iš atsakovės priteistas patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas ([CPK](#) 93, 98 straipsniai). Taip pat konstatuotina, kad sprendimas byloje priimtas ne atsakovės naudai, todėl jai patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas nepriteistinas, o iš jos priteistinas ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei ([CPK](#) 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 93 straipsnio 1 dals, 96 straipsnio 2 dals, 98 straipsnis, 340 straipsnio 5 dalis).
73. Kadangi, kaip jau minėta, pirmosios instancijos teismas 332,87 Eur kompensaciją pagal [DK](#) 218 straipsnio 4 dalį ieškoviui priteisė savo iniciatyva ir šio teismo sprendimo dalies, kuria ieškoviui iš atsakovės priteista nurodyta kompensacija, panaikinimas vertintinas kaip neteikiantis pagrindo padaryti išvadą, kad iškėsinys bylą išnagrinėjus kasacine tvarka yra tenkinamas ne visas, o tik iš dalies, tai spręstina, kad pirmosios instancijos teismo atliktas bylinėjimosi išlaidų paskirstymas nekeistinas ir iš atsakovės priteisina 1150 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo ieškoviui bei 117,24 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo valstybei.
74. Bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme ieškovas turėjo 500 Eur išlaidų advokato pagalbai surengiant atsiliepiamą ir atsakovės apeliacinį skundą apmokėti, pateikė jas patvirtinančius įrodymus, prašė priteisti jų atlyginimą iš atsakovės. Šių bylinėjimosi išlaidų dydis neviršija Lietuvos Respublikos? teisingumo ministro 2015 m. kovo 19 d. įsakymu Nr. 1R-77 ir Lietuvos advokatūros advokatų tarybos pirmininko 2015 m. kovo 16 d. raštu Nr. 141 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinės bylose priteisimo užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą nustatyto maksimalaus dydžio (toliau – Rekomendacijos) (7, 8, 11 punktai), todėl jų atlyginimas priteistinas ieškoviui iš atsakovės.
75. Apeliacinės instancijos teisme patirta 8,26 Eur pašto išlaidų. Jų atlyginimas valstybei priteistinas iš atsakovės.
76. Bylą nagrinėjant kasaciniame teisme ieškovas patyrė 2000 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti, pateikė jas patvirtinančius įrodymus, prašo priteisti jų atlyginimą iš atsakovės. Šių bylinėjimosi išlaidų dydis neviršija Rekomendacijų nustatytą maksimalaus dydžio (7, 8, 13, 14 punktai), todėl jų atlyginimas priteistinas ieškoviui iš atsakovės.
77. Kasacinis teismas turėjo 9,54 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 18 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Atsižvelgus į bylos išnagrinėjimo kasaciniame teisme rezultatą šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei priteistinas iš atsakovės ([CPK](#) 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 2 dals, 340 straipsnio 5 dalis).
78. Nurodytas sumas sudėjus konstatuotina, kad iš atsakovės iš viso priteisina 3650 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo ieškoviui ir 135,04 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo valstybei.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :
Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 28 d. nutartį ir Alytaus apylinkės teismo 2020 m. sausio 7 d. sprendimą pakeisti.
Vykdytinį sprendimą rezoliucinė dalį išdėstyti taip:
„Iškinį patenkinti.
Pripažinti E. D., (*duomenys neskelbtini*), atleidimą iš darbo viešojoje įstaigoje „Lazdijų ligoninė“, j. a. k. 165220415, pagal Lietuvos Respublikos darbo kodekso 58 straipsnio 2 dalies 1 punktą neteisėtu.
Darbo sutartį tarp E. D., (*duomenys neskelbtini*), ir viešosios įstaigos „Lazdijų ligoninė“, j. a. k. 165220415, laikyti nutraukta Alytaus apylinkės teismo 2020 m. sausio 7 d. sprendimu nuo jo įsiteisėjimo dienos.
Priteisti E. D., (*duomenys neskelbtini*), iš viešosios įstaigos „Lazdijų ligoninė“, j. a. k. 165220415, 13 487,89 Eur (tryliką tūkstančių keturis šimtus aštuoniasdešimt septynis eurus 89 centus) (neatskaičius mokesčių) vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos – 2019 m. gegužės 7 d. iki teismo sprendimo priėmimo dienos – 2020 m. sausio 7 d. beipo 79,81 Eur (septyniasdešimt devynis eurus 81 centą) (neatskaičius mokesčių) už kiekvieną paskesnę darbo dieną, taikant penkių darbo dienų savaitės grafiką, iki teismo sprendimo įvykdymo dienos, bet ne ilgiau kaip už vienerius metus.
Sprendimo dalį dėl vieno mėnesio vidutinio darbo užmokesčio – 1676 Eur (vieno tūkstančio šėšių šimtų septyniasdešimt šėšių eurų) (neatskaičius mokesčių) priteisimo E. D., (*duomenys neskelbtini*), iš viešosios įstaigos „Lazdijų ligoninė“, j. a. k. 165220415, vykdyti skubai.
Priteisti E. D., (*duomenys neskelbtini*), iš viešosios įstaigos „Lazdijų ligoninė“, j. a. k. 165220415, 79,81 Eur (septyniasdešimt devynis eurus 81 centą) (neatskaičius mokesčių) darbo užmokesčio už 2019 m. balandžio 17 d. Priešiškinį atmesti.“
Priteisti E. D., (*duomenys neskelbtini*), iš viešosios įstaigos „Lazdijų ligoninė“, j. a. k. 165220415, 3650 Eur (tris tūkstančius šėšis šimtus penkiasdešimt eurų) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Priteisti valstybei iš viešosios įstaigos „Lazdijų ligoninė“, j. a. k. 165220415, 135,04 Eur (vieną šimtą trisdešimt penkis eurus 4 centus) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Ši valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Sagatys

Sinniškis